

Blaskó Béla

MAGYAR BÜNTETŐJOG

ÁLTALÁNOS RÉSZ

TANKÖNYV

Harmadik, átdolgozott kiadás

Rejtjel Kiadó ■ Budapest, 2007

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ	13
----------------	----

ELSŐ RÉSZ

1. A BÜNTETŐJOG ÉS A BÜNTETŐJOG-TUDOMÁNY FOGALMA, TÖRTÉNETI VÁZLATA

1.1. A büntetőjog kialakulása és fejlődése	17
1.1.1. A büntetőjog előtörténete	17
1.1.2. A büntetőjog kialakulása és fejlődése	21
1.1.3. A büntetőjog európai fejlődése	24
1.1.4. A büntetőjog hazai fejlődésének történelmi vázlata	39
1.1.4.1. A hazai büntetőjog-fejlődés kezdetei	40
1.1.4.2. Hazai jogegyesítési és kodifikációs kísérletek	46
1.1.4.3. A büntetőjog-fejlődésünk a kiegyezéstől a XX. század közepéig	56
1.2. A büntetőjog fogalma és feladata	65
1.3. A magyar büntetőjog alapelvei	69
1.3.1. A törvényesség elve	70
1.3.2. A társadalom védelmének elve	72
1.3.3. A bűnfelelősség elve	73
1.3.4. A büntetőjogi felelősség differenciálásának elve	74
1.3.5. A korlátlan büntetőjogi beavatkozás tilalmának elve	75
1.4. A büntetőjog-tudomány fogalma és történeti fejlődése	76
1.4.1. A büntetőjog-tudomány fogalma	77
1.4.2. A büntetőjog-tudomány eszme-, gondolat- és tudománytörténeti előzményei	79
1.4.3. A büntetőjog-tudomány kialakulását befolyásoló tényezők	80
1.4.4. A büntetőjog-tudomány kialakulása és fejlődése	82
1.4.4.1. Az európai büntetőjog-tudomány kialakulása	82
1.4.4.2. A büntetőjog-tudomány hazai fejlődése	84
1.5. A büntetőjogi felelősség filozófiai alapjairól	88

MÁSODIK RÉSZ

2. JOGSZABÁLYTAN

2.1. A büntetőjogszabályok rendszere és szerkezete	97
2.1.1. A diszpozíció	102
2.1.1.1. A diszpozíció fajtái	103
2.1.1.2. A diszpozíciók egymáshoz való viszonya	105
2.2. A büntetőjog(szabály) forrásai	106
2.3. A büntető jogszabály értelmezése	110
2.3.1. A büntető jogszabály értelmezésének alanyai	111
2.3.2. A büntető jogszabály értelmezésének módszerei	114
2.3.3. A büntetőjogszabály értelmezésének eredménye	117

2.4. A büntető törvény hatálya	119
2.4.1. Az időbeli hatály	121
2.4.2. A területi hatály	126
2.4.3. A személyi hatály	127
2.5. A külföldi ítélet érvénye.....	129
2.6. A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről	133
2.6.1. A kiadatás	135
2.6.2. A büntetőeljárás átadása és átvétele; feljelentés külföldi államnál	138
2.6.3. Szabadságvesztés büntetés és szabadságelvonással járó intézkedés, valamint a vagyonek kobzása vagy az elkobzás végrehajtásának átvétele és átadása	140
2.6.4. Eljárási jogsegély	143

HARMADIK RÉSZ

* 3. BŰNCSELEKMÉNYTAN

3.1. A bűncselekmény fogalma	147
3.2. A társadalomra veszélyesség	148
3.3. A büntetendőség	153
3.4. A bűnösség	153
3.5. A büntett és a vétség	156
3.6. Tényállástan	157
3.6.1. A tényállások fajtái	158
3.6.1.1. A történeti tényállás	158
3.6.1.2. A különös törvényi tényállás	158
3.6.1.3. Az általános törvényi tényállás, a tényállási elemek csoportosítása	159
3.6.2. Az általános törvényi tényállás tárgya	160
3.6.2.1. A jogi tárgy fogalma, fajtái	160
3.6.2.2. Az elkövetési tárgy	161
3.6.3. Az általános törvényi tényállás tárgyi oldala	163
3.6.3.1. Az elkövetési magatartás. A tevés és a mulasztás	163
3.6.3.2. Az elkövetési magatartás objektív hatásiránya	166
3.6.3.3. A törvényi tényállások csoportosítása az elkövetési magatartások szerint ..	168
3.6.3.4. Az eredmény és okozati összefüggés	170
3.6.3.5. Az eredmény	170
3.6.3.6. Az elkövetési magatartások az eredmény tükrében	172
3.6.3.7. Az okozati összefüggés	173
3.6.3.8. Az elkövetés szituációjához tartozó ismérvek	174
3.6.4. A bűncselekmény alanya	175
3.6.4.1. Az általános alannyá válás feltételei	175
3.6.4.2. A speciális tettes (alany)	176
3.6.5. A bűncselekmény alanyi oldala	177
3.6.5.1. A bűnösséggel kapcsolatos nézetek alakulása az elmúlt évtizedekben ..	177
3.6.5.2. A bűnösség	185
3.6.5.2.1. A szándékosság	185
3.6.5.2.2. A gondatlanság	190
3.6.5.3. A minősítő eredményért való felelősség kérdése (szűkebb értelemben vett vegyes bűnösség)	194
3.6.5.4. A motívum és a célzat	196

NEGYEDIK RÉSZ
4. A BÜNTETŐJOGI FELELŐSSÉGRE VONÁS AKADÁLYAI

4.1. A büntetethezőégi akadályok jogi természete	199
4.2. A büntetethezősēget kizáró okok	201
4.2.1. Az alannjá válást (beszámítást) kizáró okok	202
4.2.1.1. A gyermekkor	203
4.2.1.2. Kóros elmeállapot	204
4.2.1.3. Az ittas vagy bódult állapotban elkövetett bűncselekményekért való felelősség	211
4.2.1.4. A kényszer és a fenyegetés	219
4.2.2. A cselekmény társadalomra veszélyességét (jogellenességét) kizáró okok ..	223
4.2.2.1. A jogos védelem	224
4.2.2.2. A végszükség	237
4.2.2.3. Az előljáró parancsa	240
4.2.2.4. A cselekmény társadalomra veszélyességét kizáró egyéb okok	244
4.2.3. A bűnössēget kizáró okok	253
4.2.3.1. A ténybeli tévedés	254
4.2.3.2. A cselekmény társadalomra veszélyességében való tévedés	257
4.2.4. A büntetethezősēget kizáró másodlagos akadályok	262
4.2.4.1. A magánindítvány hiánya	263
4.2.4.2. A kívánat hiánya	269
4.2.4.3. A „kizárólagos” feljelentési jog gyakorlásának a hiánya	270
4.2.5. A büntetőjogszabályban meghatározott egyéb kizáró okok	270
4.3. A büntetethezősēget megszüntető okok	271
4.3.1. Az elkövető halála	271
4.3.2. A büntetethezőség elévülése	272
4.3.3. A kegyelem	279
4.3.4. Tevékeny megbánás	280
4.3.5. A büntető jogszabályban meghatározott egyéb megszüntető okok	283

ÖTÖDIK RÉSZ
5. A BÜNCSELEKMÉNY MEGVALÓSULÁSI SZAKASZAI

5.1. A bűncselekmény stádiumairól általában	287
5.1.1. A bűncselekmény elkövetésének elhatározása, az elkövetésre irányuló akarát kialakulása	289
5.1.2. Az előkészület	291
5.1.2.1. Az előkészület fogalmi elemei	292
5.1.2.2. A büntetethezősēget megszüntető okok az előkészület körében	296
5.1.3. A kísérlet	301
5.1.3.1. A kísérlet fajtái	305
5.1.3.2. A kísérlet kizártságának esetei	308
5.1.3.3. A kísérlet büntetendősége	309
5.1.3.4. Az alkalmatlan kísérlet	310
5.1.3.5. Büntetethezősēget megszüntető okok kísérlet esetén	316
5.1.3.6. A maradékcselekményekért való felelősség	319
5.1.4. A befejezett bűncselekmény	321

HATODIK RÉSZ
6. A BŰNCSELEKMÉNY ELKÖVETŐI

6.1. A bűncselekmény elkövetőiről általában	325
6.2. A tettesség	326
6.2.1. A tettes. (önálló, egyedüli tettes)	326
6.2.2. A közvetett tettesség	328
6.2.3. A társtettesség	332
6.3. A részesség	337
6.3.1. A felbujtás	345
6.3.2. A bűnségély	347
6.4. A társas bünelkövetési alakzatok	352
6.5. A bűnkapcsolati alakzatok	358

HETEDIK RÉSZ
7. A BŰNCSELEKMÉNYI EGYSÉG ÉS TÖBBSÉG. A HALMAZAT

7.1. Az egységről, többségről és a halmazatról általában	361
7.2. A bűncselekményi egység	364
7.2.1. A természetes egység	364
7.2.2. A törvényi egység	368
7.2.2.1. A folytatólagos egység	368
7.2.2.2. Az összetett bűncselekmény	374
7.2.2.3. Az összefoglalt bűncselekmény	375
7.2.2.4. Az üzletszerű elkövetés	377
7.2.2.5. A több sértett esetén egységet teremtő rendelkezések	378
7.3. A bűnhalmazat	379
7.3.1. A bűnhalmazat fajtái	379
7.3.1.1. Az alaki halmazat	379
7.3.1.2. Az anyagi halmazat	382
7.3.2. A látszólagos halmazat	383
7.3.2.1. A látszólagos alaki halmazat kiküszöbölése	383
7.3.2.2. A látszólagos anyagi halmazat kiküszöbölése	388

NYOLCADIK RÉSZ
8. JOGKÖVETKEZMÉNY-TAN

8.1. A büntetés jogalapja és célja	396
8.2. A büntetés célja a Btk. szerint	401
8.3. A hatályos szankciórendszer jellemzői	403
8.4. A büntetés fogalma	407
8.5. A büntetések	410
8.5.1. A főbüntetések	410
8.5.1.1. A szabadságvesztés	411
8.5.1.2. A feltételes szabadságra bocsátás	415
8.5.1.3. A közérdekű munka	425
8.5.1.4. A pénzbüntetés	427

8.5.2. A mellékbüntetések	430
8.5.2.1. A közügyektől eltiltás	431
8.5.2.2. A foglalkozástól eltiltás	434
8.5.2.3. A járművezetéstől eltiltás	439
8.5.2.4. A kitiltás	442
8.5.2.5. A kiutasítás	443
8.5.2.6. A pénzmellékbüntetés	446
8.5.3. A büntetés végrehajtását kizáró okok	448
8.5.3.1. Az elítélt halála	449
8.5.3.2. Az elévülés	449
8.5.3.3. A kegyelem	450
8.5.3.4. A törvényben meghatározott egyéb ok	451
8.6. Az intézkedések	451
8.6.1. A megrovás	453
8.6.2. A próbára bocsátás	455
8.6.3. A kényszergyógykezelés	460
8.6.4. Az alkoholisták kényszergyógyítása	462
8.6.5. Az elkobzás	464
8.6.6. A vagyonekobzás	471
8.6.7. A pártfogó felügyelet	477
8.6.8. A jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedések	481
8.7. A büntetés kiszabása	489
8.7.1. A büntetés kiszabásának elvei	489
8.7.2. A halmazati büntetés kiszabásának szabályai	495
8.7.3. A büntetés enyhítése	500
8.7.4. A büntetés kiszabása tárgyalásról lemondás esetén	503
8.7.5. A büntetés végrehajtásának felfüggesztése	504
8.7.6. Az összbüntetés	510
8.7.7. Az ismételt bűnelkövetés	514
8.7.8. A bünszervezetben történő elkövetésre vonatkozó rendelkezések.....	519
8.7.9. Az előzetes fogva tartás és a házi őrizet beszámítása	522
8.8. Mentésítés a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól	525
8.8.1. A törvényi mentésítés	526
8.8.2. A bírósági mentésítés	527
8.8.3. A mentésítés egységessége	528
8.8.4. A kegyelmi mentésítés	528

KILENCEDIK RÉSZ

9. A FIATALKORÚAKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

9.1. A fiatalkorúakra vonatkozó rendelkezések magyarázata	531
9.1.1. A főbüntetések	535
9.1.1.1. A szabadságvesztés	535
9.1.1.2. A közérdekű munka	537
9.1.1.3. A pénzbüntetés	538
9.1.2. A mellékbüntetések	538
9.1.2.1. A közügyektől eltiltás	538
9.1.2.2. A kitiltás	539

9.1.3. Az intézkedések	539
9.1.3.1. A próbára bocsátás	539
9.1.3.2. A javítóintézeti nevelés	540
9.1.3.3. A pártfogó felügyelet	542
9.1.4. Halmazati és összbüntetés	542
9.1.4.1. Egységes intézkedés	543
9.1.4.2. Az előzetes fogvatartás beszámítása	543
9.1.5. Mentésítés a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól	544

TIZEDIK RÉSZ

10. A KATONÁKRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

10.1. Az elkövetők	548
10.2. Más állam katonája ellen elkövetett bűncselekmény	549
10.3. A katonákra vonatkozó speciális büntethetőségi akadályok	551
10.4. Büntethetőséget megszüntető ok	552
10.5. A főbüntetések	553
10.5.1. A szabadságvesztés végrehajtása katonai fogdában	553
10.5.2. Az összbüntetés	554
10.5.3. A közérdekű munka alkalmazásának kizárása	554
10.6. A katonai mellékbüntetések	554
10.6.1. A lefokozás	555
10.6.2. A szolgálati viszony megszüntetése	555
10.6.3. Rendfokozatban visszavetés	556
10.6.4. A várakozási idő meghosszabbítása	556
10.7. Mentésítés a büntetett előlélethez fűződő hátrányok alól	557

TIZENEGYEDIK RÉSZ

11. AZ ÉRTELMEZŐ RENDELKEZÉSEK

11.1. A Btk. Általános Részének IX. Fejezetében írt értelmező rendelkezések	561
11.2. A Btk. Különös Részében írt nevezetesebb értelmező rendelkezések	565
11.3. Az 1979. évi 5. törvényerejű rendelet (a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról) III. Fejezetében írt értelmező rendelkezések	567

TIZENKETTEDIK RÉSZ

12. TÁBLÁZATOK

Az általános törvényi tényállás rendszere	575
Az általános törvényi tényállás tárgya	576
Az általános törvényi tényállás tárgyi oldala	577
Az eredmény	578
A törvényi tényállások osztályozása az elkövetési magatartások szerint	579
Az általános törvényi tényállás szubjektív elemei	580

A minősítő eredményért való büntetőjogi felelősség (BTK. 15 §)	581
A bűncselekmények osztályozása	582
A büntethetőségi akadályok jogi természete	583
A büntethetőséget kizáró okok I.	584
A büntethetőséget kizáró okok II.	585
A büntethetőséget megszüntető okok	586
A beszámítási képességet kizáró, illetve korlátozó belső okok	587
Elmebetegségben vagy pathológiás részeg állapotban elkövetett cselekményért való felelősség	588
Gyengeelméjűségben elkövetett bűncselekményekért való felelősség	589
Tudatzavarban szenvedőnek a bűncselekményért való felelőssége	590
Ittas állapotban elkövetett bűncselekményekért való felelősség	591
A jogos védelem és a végszükség összehasonlítása	592
A tévedés fajtái	593
 IRODALOM	 595